

Sbírka soudních rozhodnutí

STANOVISKO GENERÁLNÍHO ADVOKÁTA
GERARDA HOGANA
přednesené dne 14. ledna 2021¹

Věc C-790/19

Parchetul de pe lângă Tribunalul Braşov

proti

LG,

MH,

vedlejší účastníci:

**Agencia Națională de Administrare Fiscală – Direcția Generală Regională a Finanțelor
Publice Braşov**

[žádost o rozhodnutí o předběžné otázce podaná Curtea de Apel Braşov (odvolací soud v Braşově,
Rumunsko)]

„Řízení o předběžné otázce – Směrnice 2005/60/ES – Směrnice (EU) 2015/849 –
Předcházení zneužití finančního systému k praní peněz a financování terorismu – Trestné činy
praní peněz – Samopraní – Aktivní subjekt trestného činu – Působnost“

I. Úvod

1. Projednávaná žádost o rozhodnutí o předběžné otázce se týká výkladu čl. 1 odst. 3 písm. a) směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2015/849 ze dne 20. května 2015 o předcházení využívání finančního systému k praní peněz nebo financování terorismu, o změně nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 648/2012 a o zrušení směrnice Evropského parlamentu a Rady 2005/60/ES a směrnice Komise 2006/70/ES².

2. Tato žádost byla předložena v rámci trestního řízení vedeného proti LG a MH. Tyto osoby se údajně při několika příležitostech v období let 2009 až 2013 dopustily trestného činu praní peněz a účasti na tomto trestném činu. Otázka položená předkládajícím soudem se týká toho, zda pachatel predikativního trestného činu, z něhož plynou peníze, které jsou předmětem praní peněz, může být rovněž pachatelem trestného činu praní peněz, jak je tento čin definován v čl. 1 odst. 3 písm. a) směrnice 2015/849.

3. Vzhledem k době, kdy sporné skutkové okolnosti nastaly, je nicméně potřeba uvést, že tato otázka bude muset být analyzována ve světle čl. 1 odst. 2 písm. a) směrnice Evropského parlamentu a Rady 2005/60/ES ze dne 26. října 2005 o předcházení zneužití finančního systému

¹ Původní jazyk: angličtina.

² Úř. věst. 2015, L 141, s. 73.

k praní peněz a financování terorismu³. Zatímco totiž směrnice 2005/60 byla předchůdcem stávajícího znění uvedené směrnice – a sice směrnice 2015/849 – tak v době, kdy ke spáchání těchto trestných činů zjevně došlo, byla v platnosti směrnice 2005/60. Při posuzování projednávané žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce tak můžeme uplatňovat pouze tuto dřívější směrnici.

4. Kromě toho je nutno uvést, že ze žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce podle všeho vyplývá, že žalovaný v původním řízení byl odsouzen za trestný čin praní peněz zakotvený v čl. 29 odst. 1 písm. a) Lege nr. 656/2002 pentru prevenirea și sancționarea spălării banilor (zákon č. 656/2002 o předcházení a zamezení praní peněz)⁴, kterým byla provedena směrnice 2005/60. Jak jsem právě uvedl, směrnice 2015/849 byla přijata až po skončení období, v němž byly dotčené trestné činy spáchány. Předkládající soud kromě toho uvádí, že vnitrostátní právní úprava provádějící směrnici 2015/849 nebyla v okamžiku podání žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce Soudnímu dvoru zveřejněna.

5. Podle ustálené judikatury však Soudní dvůr pro to, aby soudu, který mu položil předběžnou otázku, poskytl užitečnou odpověď, může zohlednit i normy unijního práva, na které vnitrostátní soud ve své otázce neodkázal⁵. V kontextu definice praní peněz na tom v projednávané věci vlastně nezáleží, neboť definice praní peněz ve směrnici 2005/60 je do značné míry podobná definici ve směrnici 2015/849. Na pozadí těchto obecných skutečností lze nyní přistoupit k posouzení relevantních právních ustanovení.

II. Právní rámec

A. Mezinárodní právo

6. Článek 6 odst. 1 a 2 úmluvy Rady Evropy o praní, vyhledávání, zadržování a konfiskaci výnosů ze zločinu, podepsané ve Štrasburku dne 8. listopadu 1990 (Řada evropských smluv, č. 141, dále jen „Štrasburská úmluva“), stanoví:

„1. Každá strana přijme legislativní a jiná opatření, která budou nezbytná k označení jednání jako trestného činu v souladu s jejím vnitrostátním právem, pokud čin byl spáchán úmyslně, v následujících případech:

- a. přeměny nebo převodu majetku, o němž ten, kdo se ho dopouští, ví, že tento majetek tvoří výnos [z trestných činů], a to za účelem zatajení nebo zakrývání nedovoleného původu majetku nebo pomoci jakékoli osobě, která je zapojena do spáchání předmětného trestného činu, aby unikla právním důsledkům svých činů,
- b. zatajování nebo zakrývání povahy, původu, umístění, nakládání, pohybu nebo skutečného vlastnictví majetku nebo práv s ním souvisejících, o nichž pachatel ví, že vytvářejí výnosy [z trestných činů]; a s výhradou ústavních zásad a základních pojmů právního systému strany,

[...]

³ Úř. věst. 2005, L 309, s. 15.

⁴ Zveřejněný v *Monitorul Oficial al României*, část I, č. 904 ze dne 12. prosince 2002.

⁵ V tomto smyslu viz rozsudek ze dne 25. dubna 2013, *Jyske Bank Gibraltar* (C-212/11, EU:C:2013:270, bod 38).

2. Za účelem uplatnění nebo užití odstavce 1 tohoto článku:

- a. nezáleží na tom, zda předmětný trestný čin je nebo není v trestní pravomoci strany,
- b. může být stanoveno, že trestné činy uvedené v tomto odstavci se nevztahují na pachatele předmětného trestného činu,

[...]

7. Článek 9 odst. 1 a 2 úmluvy Rady Evropy o praní, vyhledávání, zadržování a konfiskaci výnosů ze zločinů a financování terorismu, podepsané ve Varšavě dne 16. května 2005 (Řada smluv Rady Evropy, č. 198, dále jen „Varšavská úmluva“), stanoví:

„1. Každá strana přijme legislativní a jiná opatření, která budou nezbytná k označení jednání jako trestného činu v souladu s jejím vnitrostátním právem, pokud čin byl spáchán úmyslně, v následujících případech:

- a. přeměny nebo převodu majetku, o němž ten, kdo se ho dopouští, ví, že tento majetek tvoří výnos [z trestných činů], a to za účelem zatajení nebo zakrývání nedovoleného původu majetku nebo pomoci jakékoli osobě, která je zapojena do spáchání předmětného trestného činu, aby unikla právním důsledkům svých činů,

[...]

2. Za účelem uplatnění nebo užití odstavce 1 tohoto článku:

- a. nezáleží na tom, zda předmětný trestný čin je nebo není v trestní pravomoci strany,
- b. může být stanoveno, že trestné činy uvedené v tomto odstavci se nevztahují na pachatele předmětného trestného činu,

[...]“ (*neoficiální překlad*)

B. Unijní právo

1. Rámcové rozhodnutí Rady 2001/500/SVV

8. Článek 1 rámcového rozhodnutí Rady 2001/500/SVV ze dne 26. června 2001 o praní peněz, identifikaci, vysledování, zmrazení, zajištění a propadnutí nástrojů trestné činnosti a výnosů z ní⁶ stanoví:

„Za účelem zvýšit účinnost boje proti organizované trestné činnosti přijmou členské státy nezbytná opatření, aby nebyly činěny ani zachovávány žádné výhrady k těmto článkům [Štrasburské úmluvy]:

[...]

⁶ Úř. věst. 2001, L 182, s. 1; Zvl. vyd. 19/04, s. 158.

b) k článku 6, pokud se jedná o závažné trestné činy. Mezi takové trestné činy patří v každém případě trestné činy, za které lze uložit trest odnětí svobody nebo ochranné opatření omezující svobodu s horní hranicí sazby přesahující jeden rok, nebo pokud jde o státy, které mají v právním řádu stanovenou dolní hranici trestní sazby, trestné činy, za které lze uložit trest odnětí svobody nebo ochranné opatření omezující svobodu s dolní hranicí sazby přesahující šest měsíců.“

2. Směrnice 2005/60

9. Body 1 a 5 odůvodnění směrnice 2005/60 znějí:

„(1) Masivní toky špinavých peněz mohou poškodit stabilitu a pověst finančního sektoru a ohrozit jednotný trh a terorismus otrásá samotnými základy naší společnosti. Kromě přístupu založeného na trestním právu může přinést výsledky také preventivní úsilí prostřednictvím finančního systému.

[...]

(5) Praní peněz a financování terorismu se často provádí v mezinárodním kontextu. Opatření přijatá pouze na vnitrostátní úrovni nebo i na úrovni Společenství, která by nebrala v úvahu mezinárodní koordinaci a spolupráci, by měla velmi omezené účinky. Opatření přijatá Společenstvím v této oblasti by proto měla být v souladu s ostatními akcemi podnikanými na ostatních mezinárodních fórech. Akce Společenství by měly i nadále brát v úvahu zejména doporučení Finančního akčního výboru (dále jen „FATF“), který je nejpřednějším mezinárodním orgánem činným v boji proti praní peněz a financování terorismu. Protože v roce 2003 byla doporučení FATF podstatně zrevidována a rozšířena, měla by být tato směrnice v souladu s uvedenými novými mezinárodními normami.“

10. Článek 1 odst. 1 a 2 směrnice 2005/60 stanoví:

„1. Členské státy zajistí, aby praní peněz a financování terorismu bylo zakázáno.

2. Pro účely této směrnice se za praní peněz považuje následující jednání, pokud je páčáno úmyslně:

- a) přeměna nebo převod majetku při vědomí, že tento majetek pochází z trestné činnosti nebo z účasti na takové činnosti, za účelem zatajení nebo zakrytí nezákonného původu majetku nebo za účelem pomoci jakékoliv osobě, která se účastní páčání takové činnosti, aby se vyhnula právním následkům svého jednání;
- b) zatajení nebo zakrytí skutečné povahy, zdroje, umístění, nakládání, pohybu, práv k majetku nebo jeho vlastnictví při vědomí, že tento majetek pochází z trestné činnosti nebo z účasti na takové činnosti;
- c) nabývání, držení nebo užívání majetku při vědomí, v době jeho obdržení, že tento majetek pochází z trestné činnosti nebo z účasti na takové činnosti;
- d) účast na spáčání, spolčení ke spáčání, pokus o spáčání, napomáhání, usnadňování a návod ke spáčání jakéhokoliv jednání uvedeného v předchozích písmenech.“

3. Směrnice 2015/849

11. Bod 1 odůvodnění směrnice 2015/849 zní:

„Toky peněz získaných nezákonným způsobem mohou poškodit integritu, stabilitu a pověst finančního sektoru a ohrozit vnitřní trh Unie i mezinárodní rozvoj. Praní peněz, financování terorismu a organizovaná trestná činnost jsou nadále závažné problémy, které by měly být řešeny na úrovni Unie. Je nezbytně nutné nejen dále rozvíjet trestněprávní přístup na úrovni Unie, ale současně jej doplnit o cílenou a přiměřenou prevenci využívání finančního systému k praní peněz a financování terorismu, což může přinést komplementární výsledky.“

12. Článek 1 směrnice 2015/849 stanoví:

„1. Cílem této směrnice je předcházet využívání finančního systému Unie k praní peněz a financování terorismu.

2. Členské státy zajistí, aby praní peněz a financování terorismu bylo zakázáno.

3. Pro účely této směrnice se za praní peněz považuje následující jednání, pokud je páčáno úmyslně:

- a) přeměna nebo převod majetku s vědomím, že tento majetek pochází z trestné činnosti nebo z účasti na takové činnosti, za účelem zatajení nebo zastření nezákonného původu majetku nebo za účelem pomoci jakékoliv osobě, která se účastní páčání takové činnosti, aby se vyhnula právním následkům svého jednání;
- b) zatajení nebo zastření skutečné povahy, zdroje, umístění, nakládání, pohybu, práv k majetku nebo jeho vlastnictví s vědomím, že tento majetek pochází z trestné činnosti nebo z účasti na takové činnosti;
- c) nabývání, držení nebo užívání majetku s vědomím, v době jeho obdržení, že tento majetek pochází z trestné činnosti nebo z účasti na takové činnosti;
- d) účast na spáčání, spolčení ke spáčání, pokus o spáčání, pomoc, usnadňování a návod ke spáčání jakéhokoliv jednání uvedeného v písmenech a), b) a c).

[...]

4. Směrnice 2018/1673

13. Bod 11 odůvodnění směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2018/1673 ze dne 23. října 2018 o boji vedeném trestněprávní cestou proti praní peněz⁷ uvádí, že „[č]lenské státy by měly zajistit, aby určité druhy činností v oblasti praní peněz bylo možné trestat i tehdy, pokud se jich dopustí pachatel trestné činnosti, z níž tento majetek pochází (tzv. ‚samopraní‘). V takových případech, kdy činnost praní peněz nespočívá pouze v držení nebo užívání majetku, nýbrž zahrnuje také převod, přeměnu, zatajení nebo zastření majetku, a v důsledku toho dojde k další

⁷ Úř. věst. 2018, L 284, s. 22.

škodě kromě té, která byla již způsobena trestnou činností, například tím, že je majetek pocházející z trestné činnosti uveden do oběhu, čímž dojde k zatajení jeho nezákonného původu, by měla být taková činnost v oblasti praní peněz trestná“.

14. Článek 3 směrnice 2018/1673, nadepsaný „Trestné činy praní peněz“, stanoví:

„1. Členské státy přijmou nezbytná opatření, aby zajistily trestnost těchto úmyslných jednání:

- a) přeměna nebo převod majetku s vědomím, že tento majetek pochází z trestné činnosti, za účelem zatajení nebo zastření nezákonného původu majetku nebo za účelem pomoci jakékoliv osobě, která se účastní páčání takové činnosti, aby se vyhnula právním následkům svého jednání;
- b) zatajení nebo zastření skutečné povahy, zdroje, umístění, nakládání, pohybu, práv k majetku nebo jeho vlastnictví s vědomím, že tento majetek pochází z trestné činnosti;
- c) nabývání, držení nebo užívání majetku s vědomím, v době jeho obdržení, že tento majetek pochází z trestné činnosti.

2. Členské státy mohou přijmout nezbytná opatření k zajištění toho, aby jednání uvedená v odstavci 1 byla trestná, pokud měl pachatel podezření nebo si měl být vědom toho, že daný majetek pochází z trestné činnosti.

[...]

5. Členské státy přijmou nezbytná opatření k zajištění toho, aby jednání uvedená v odst. 1 písm. a) a b) byla trestná, pokud se jich dopouštějí pachatelé trestné činnosti, ze které majetek pochází, nebo osoby, které se páčání této trestné činnosti účastnily.“

C. Rumunské právo

15. V době rozhodné z hlediska skutkového stavu zněl čl. 29 odst. 1 zákona č. 656/2002 o předcházení a zamezení praní peněz, ve znění pozdějších změn a doplňků, takto:

„Trestný čin praní peněz spáchá a bude potrestán odnětím svobody na 3 až 12 let, kdo se dopustí:

- a) přeměny nebo převodu majetku s vědomím, že tento majetek pochází ze spáchání trestného činu, za účelem zatajení nebo zastření nezákonného původu majetku nebo za účelem pomoci pachateli trestného činu, ze kterého majetek pochází, aby se vyhnul trestnímu stíhání, trestnímu řízení nebo výkonu trestu;
- b) zatajení nebo zastření skutečné povahy, zdroje, umístění, nakládání, pohybu, práv k majetku nebo jeho vlastnictví s vědomím, že tento majetek pochází ze spáchání trestného činu;
- c) nabývání, držení nebo užívání majetku s vědomím, že tento majetek pochází ze spáchání trestného činu.“

III. Skutkové okolnosti sporu v původním řízení

16. Dne 15. listopadu 2018 odsoudil Tribunalul Braşov (soud prvního stupně v Braşově, Rumunsko) obžalovaného LG k trestu odnětí svobody v délce 1 roku a 9 měsíců, s podmíněným odkladem výkonu trestu po odsouzení, a to za spáchání trestného činu praní peněz podle čl. 29 odst. 1 písm. a) zákona č. 656/2002 o předcházení a zamezení praní peněz.

17. Uvedený soud konstatoval, že obžalovaný LG se jako jednatel dopustil trestného činu zkrácení daně a že peníze, které z tohoto trestného činu získal, také prostřednictvím praní peněz legalizoval. Tento soud rovněž uvedl, že v období 2009–2013 nezanesl LG do účetnictví společnosti, jejímž byl jednatelem, daňové doklady, které potvrzují dosažení příjmů. Toto opomenutí bylo shledáno jednáním naplňujícím zákonné znaky trestného činu zkrácení daně.

18. Peníze získané na základě tohoto zkrácení daně byly následně převedeny na účet jiné společnosti, zastoupené MH, a poté vybrány obžalovanými LG a MH. Tento převod byl uskutečněn na základě smlouvy o postoupení pohledávky uzavřené mezi obžalovaným LG, společností, jejímž jednatelem LG byl, a společností, jejíž jednatelkou byla MH. Na základě této smlouvy byly částky, které obžalovanému LG dlužila společnost, jejímž byl jednatelem, zaplaceny klienty uvedené společnosti na účet společnosti, jejíž jednatelkou byla MH.

19. Tribunalul Braşov (soud prvního stupně v Braşově) rovněž nařídil zastavení trestního řízení proti obžalovanému LG pro trestný čin zkrácení daně, jelikož obžalovaný škodu nahradil. Pokud však jde o obžalovanou MH, uvedený soud ji obžaloby zprostil. Uvedený soud měl za to, že nebylo prokázáno, že si MH byla vědoma skutečnosti, že obžalovaný LG se dopouštěl praní peněz pocházejících z krácení daně.

20. Parchetul de pe lângă Tribunalul Braşov (státní zastupitelství u soudu prvního stupně v Braşově, Rumunsko), (dále jen „státní zastupitelství“), obžalovaný LG a Agenția Națională de Administrare Fiscală, Direcția Generală Regională a Finanțelor Publice Braşov (Národní agentura pro daňovou správu – regionální generální ředitelství pro veřejné finance v Braşově, Rumunsko) (dále jen „poškozená“) se proti tomuto rozsudku odvolali ke Curtea de Apel Braşov (odvolací soud v Braşově, Rumunsko) (dále jen „předkládající soud“).

21. Státní zástupce napadl tento rozsudek zejména pro neopodstatněnost ve vztahu ke zproštění obžalované MH obžaloby. Poškozená napadla rozsudek z toho důvodu, že v rozsudku byly částečně zamítnuty její občanskoprávní nároky. Obžalovaný LG později vzal své odvolání zpět.

22. Předkládající soud vysvětluje, že žádá o výklad směrnice 2015/849 – přestože nebyla ve stanovené lhůtě provedena do rumunského práva – neboť tato směrnice definuje trestný čin praní peněz stejným způsobem jako směrnice 2005/60, která byla platná v rozhodné době a která byla provedena do zákona č. 656/2002 o předcházení a zamezení praní peněz.

23. Podle předkládajícího soudu je podání žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce nezbytné z důvodu protichůdných výkladů čl. 29 odst. 1 zákona č. 656/2002 o předcházení a zamezení praní peněz, když v rozhodovací praxi soudů lze nalézt rozdílná řešení tohoto problému. Za těchto okolností by projednávaný spor mohl být případně vyřešen různými diametrálně odlišnými způsoby v závislosti na tom, zda bude podle Soudního dvora základní charakteristika určitosti trestného činu považována za naplněnou či nikoli.

24. Podle předkládajícího soudu nemůže být tatáž osoba shledána vinnou ze spáchání trestného činu praní peněz, v jakékoli jeho formě, a současně i predikativního trestného činu. Předkládající soud uvádí, že takový výklad vyplývá nejen z preambule, ale rovněž z gramatické, sémantické a teleologické analýzy čl. 1 odst. 3 směrnice 2015/849. Kromě toho je předkládající soud toho názoru, že teze, podle níž by aktivní subjekt predikativního trestného činu mohl být též aktivním subjektem trestného činu praní peněz, by opomíjela zásadu *ne bis in idem*.

IV. Žádost o rozhodnutí o předběžné otázce a řízení před Soudním dvorem

25. Za těchto okolností se Curtea de Apel Braşov (odvolací soud v Braşově) rozhodnutím ze dne 14. října 2019, došlým Soudnímu dvoru dne 24. října 2019, rozhodl přerušit řízení a položit Soudnímu dvoru následující předběžnou otázku:

„Musí být čl. 1 odst. 3 písm. a) směrnice 2015/849 vykládán v tom smyslu, že osoba, která se dopustí skutku, který představuje trestný čin praní peněz, je vždy osobou odlišnou od osoby, která spáchá hlavní trestný čin (predikativní trestný čin, z něhož plynou peníze, které jsou předmětem praní peněz)?“

26. Na dotaz Soudního dvora týkající se možného dopadu zpětvzetí odvolání obžalovaným LG na zbývající část řízení předkládající soud v dopise došlém Soudnímu dvoru dne 16. ledna 2020 potvrdil, že s ohledem na odvolání podaná státním zastupitelstvím a poškozenou nemá toto zpětvzetí žádné důsledky na relevanci žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce. Přezkum těchto odvolání vyžaduje, aby předkládající soud rozhodl o existenci znaků týkajících se vztahu přiměřenosti mezi vytýkanými skutečnostmi a skutečnostmi uplatňovanými proti LG i proti MH, protiprávnosti a přičitatelnosti, pokud jde o trestný čin praní peněz, takže jakékoli řešení ve věci samé závisí na odpovědi Soudního dvora.

27. Vyjádření předložily státní zastupitelství, česká, polská a rumunská vláda, jakož i Evropská komise.

28. Na konci písemné části řízení měl Soudní dvůr za to, že má dostatečné podklady pro rozhodnutí bez jednání v souladu s čl. 76 odst. 2 jednacího řádu Soudního dvora.

V. Analýza

A. K přípustnosti žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce

29. Rumunská vláda uplatňuje ve svém vyjádření tři důvody nepřipustnosti. Zaprvé existují pochybnosti o přípustnosti žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce z důvodu zpětvzetí odvolání podaného obžalovaným LG. Zadruhé nelze tvrdit, že Soudní dvůr disponuje všemi poznatky nezbytnými pro zodpovězení předběžné otázky. Zatřetí ve vnitrostátní judikatuře se neobjevují rozdílné výklady, a rozsudek Soudního dvora by tak pro předkládající soud nebyl užitečný.

30. Podle ustálené judikatury je postup zavedený článkem 267 SFEU nástrojem spolupráce mezi Soudním dvorem a vnitrostátními soudy, díky němuž Soudní dvůr poskytuje vnitrostátním soudům výklad unijního práva, jenž je pro ně nezbytný k vyřešení sporů, které tyto soudy mají rozhodnout. V rámci této spolupráce je věcí pouze vnitrostátního soudu, kterému byl spor předložen a jenž musí nést odpovědnost za soudní rozhodnutí, které bude vydáno, aby posoudil

s ohledem na konkrétní okolnosti věci jak nezbytnost rozhodnutí o předběžné otázce pro vydání jeho rozsudku, tak relevanci otázek, které klade Soudnímu dvoru. Týkají-li se tedy položené otázky výkladu unijního práva, je Soudní dvůr v zásadě povinen rozhodnout. Z toho vyplývá, že se na otázky týkající se výkladu unijního práva položené vnitrostátním soudem v právním a skutkovém rámci, který tento soud vymeze na vlastní odpovědnost a jehož správnost nepřísluší Soudnímu dvoru ověřovat, vztahuje domněnka relevance. Odmítnutí žádosti podané vnitrostátním soudem je ze strany Soudního dvora možné pouze tehdy, je-li zjevné, že žádaný výklad unijního práva nemá žádný vztah k realitě nebo předmětu sporu v původním řízení, jestliže se jedná o hypotetický problém nebo také jestliže Soudní dvůr nedisponuje skutkovými nebo právními poznatky nezbytnými pro užitečnou odpověď na otázky, které jsou mu položeny⁸.

31. V projednávané věci ze žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce a z odpovědi předkládajícího soudu na otázku položenou Soudním dvorem vyplývá, že před předkládajícím soudem stále probíhá spor a že pro potřeby rozhodnutí tohoto sporu bude předkládající soud muset v podstatě rozhodnout o tom, zda aktivní subjekt trestného činu praní peněz může být též aktivním subjektem predikativního trestného činu ve světle směrnice 2005/60. Není tedy zjevné, že požadovaný výklad unijního práva nemá žádný vztah k realitě nebo předmětu sporu v původním řízení nebo že se jedná o hypotetický problém.

32. Kromě toho je potřeba uvést, že skutkové okolnosti uvedené v žádosti předkládajícího soudu umožňují pochopit, o co se v projednávané věci jedná, a v každém případě umožnily vládám členských států a Komisi předložit vyjádření v souladu s článkem 23 statutu Soudního dvora Evropské unie. Konečně lze rovněž dodat, že Soudnímu dvoru nepřísluší, aby se v rámci řízení o předběžné otázce vyjadřoval k existenci nebo rozsahu různých výkladů vnitrostátního práva, kterých se předkládající soud dovolává.

33. Za těchto okolností mám za to, že žádost o rozhodnutí o předběžné otázce musí být považována za přípustnou.

B. Analýza položené otázky

34. Podstatou otázky předkládajícího soudu je, zda osoba, která se dopustí jednání, jež naplňuje definici trestného činu praní peněz ve smyslu čl. 1 odst. 2 písm. a) směrnice 2005/60, může být pachatelem trestného činu, z něhož plynou peníze, které jsou předmětem praní peněz. Navrhují přistoupit nyní k posouzení této otázky.

1. Úvodní poznámka k působnosti směrnice 2005/60

35. Zaprvé je nutno poznamenat, že směrnice 2005/60 sice nepochybně vychází z dvojího právního základu [konkrétně z čl. 47 odst. 2 ES (nyní čl. 53 odst. 1 SFEU) a z článku 95 ES (nyní článku 114 SFEU)], takže jejím cílem je také zajištění řádného fungování vnitřního trhu, avšak jejím hlavním cílem je předcházení zneužití finančního systému k praní peněz a financování terorismu, jak plyne z jejího názvu i odůvodnění⁹. V tomto kontextu je zřejmé, že čl. 1 odst. 1

⁸ V tomto smyslu viz rozsudky ze dne 6. září 2016, Petruhhin (C-182/15, EU:C:2016:630, body 18 až 20), a ze dne 23. ledna 2019, M. A. a další (C-661/17, EU:C:2019:53, body 48 až 50).

⁹ V tomto smyslu viz rozsudek ze dne 25. dubna 2013, Jyske Bank Gibraltar (C-212/11, EU:C:2013:270, bod 46).

směrnice 2005/60 sice stanoví, že členské státy zajistí, aby praní peněz a financování terorismu bylo zakázáno, nicméně toto ustanovení nezakládá povinnost sankcionovat jednání definované v čl. 1 odst. 2 téže směrnice trestněprávně.

36. Ustanovení této směrnice totiž nejsou – na rozdíl od směrnice 2018/1673 – opatřeními trestněprávní povahy. Naopak, jak bylo uvedeno výše, ustanovení směrnice 2005/60 mají v podstatě preventivní charakter, jelikož na základě zohlednění rizika zavádí soubor preventivních a odrazujících opatření pro účinný boj proti praní peněz a financování terorismu a k ochraně spolehlivosti a integrity finančního systému. Cílem těchto opatření je zabránit těmto činnostem nebo je alespoň co nejvíce omezit tím, že pro tyto účely kladou ve všech fázích těchto činností překážky do cesty osobám, které perou peníze a financují terorismus¹⁰. Směrnice 2005/60 sice zakazuje určitá jednání naplňující definici trestného činu praní peněz, nicméně členským státům ponechává možnost zvolit si způsob provedení tohoto zákazu. Sama o sobě členským státům neukládá povinnost taková jednání kriminalizovat, i když tak samozřejmě – přinejmenším v zásadě – učinit mohou.

37. Za těchto okolností je zřejmé, že směrnice 2005/60 nestanoví členským státům povinnost ukládat trestněprávní sankce pachateli trestného činu praní peněz definovaného v čl. 1 odst. 2 písm. a) směrnice 2005/60 – a sice přeměny nebo převodu majetku při vědomí, že tento majetek pochází z trestné činnosti nebo z účasti na takové činnosti, za účelem zatajení nebo zakrytí nezákonného původu majetku nebo za účelem pomoci jakékoliv osobě, která se účastní páčání takové činnosti, aby se vyhnula právním následkům svého jednání – pokud je tato osoba rovněž pachatelem predikativního trestného činu.

38. V návaznosti na shora uvedené je nutno připomenout, že podle ustálené judikatury Soudního dvora platí, že při výkladu ustanovení unijního práva je třeba vzít v úvahu nejen jeho znění, ale i jeho kontext, cíle sledované právní úpravou, jejíž je součástí, a případně i historii jeho vzniku¹¹. Všechny tyto faktory týkající se výkladu mne však vedou k závěru, že čl. 1 odst. 2 písm. a) směrnice 2005/60 sice nevyžaduje za okolností popsaných v předchozím bodě uložení trestní sankce, ale ani přijetí takové trestněprávní úpravy členskými státy nebrání.

2. K možnosti členských států kriminalizovat praní peněz v případech, kdy je pachatel tohoto trestného činu rovněž pachatelem predikativního trestného činu

39. Zaprvé je nutno uvést, že znění článku 1 směrnice 2005/60 členským státům výslovně nezakazuje přijmout takovou právní úpravu, která kriminalizuje trestný čin praní peněz v případech, kdy je jeho pachatel rovněž pachatelem predikativního trestného činu.

40. Jak jsem již ostatně vysvětlil ve své úvodní poznámce, jedinou povinností, kterou jsou členské státy dle čl. 1 odst. 1 směrnice 2005/60 vázány, je povinnost, kterou má být [ve spojení s odst. 2 písm. a) téhož článku] zakázána „přeměna nebo převod majetku při vědomí, že tento majetek pochází z trestné činnosti nebo z účasti na takové činnosti, za účelem zatajení nebo zakrytí nezákonného původu majetku nebo za účelem pomoci jakékoliv osobě, která se účastní páčání takové činnosti, aby se vyhnula právním následkům svého jednání“. Znění článku 1 směrnice 2005/60 tak sice členským státům neukládá povinnost kriminalizovat jednání popsané v odst. 2

¹⁰ V tomto smyslu viz rozsudek ze dne 17. ledna 2018, Corporate Companies (C-676/16, EU:C:2018:13, bod 26).

¹¹ V tomto smyslu viz rozsudek ze dne 14. května 2020, Országos Idegenrendészeti Főigazgatóság Dél-alföldi Regionális Igazgatóság (C-924/19 PPU a C-925/19 PPU, EU:C:2020:367, bod 113).

písm. a), ale současně jim v tom nebrání, a to bez ohledu na skutečnost, že osoba, která se tohoto jednání dopustí, je rovněž pachatelem predikativního trestného činu, z něhož plynou peníze, které jsou předmětem praní peněz.

41. Kromě toho nelze přehlížet, že článek 5 směrnice 2005/60 výslovně připouští, že členské státy mohou v oblasti, na kterou se vztahuje tato směrnice, přijmout nebo ponechat v platnosti přísnější opatření za účelem předcházení praní peněz a financování terorismu. Jak již Soudní dvůr v minulosti rozhodl, toto ustanovení je uvedeno v kapitole I směrnice, nadepsané „Předmět, oblast působnosti a definice“, a vztahuje se tudíž na *všechna ustanovení* v oblasti upravené směrnicí 2005/60 za účelem předcházení praní peněz a financování terorismu¹².

42. Konečně, na rozdíl od názoru vyjádřeného předkládajícím soudem se nedomnívám, že by upřesnění uvedené v čl. 1 odst. 2 písm. a) směrnice 2005/60, podle něhož musí osoba dopouštějící se praní peněz ve smyslu tohoto ustanovení páchat tuto činnost „při vědomí, že tento majetek pochází z trestné činnosti“, bylo nutně v rozporu s tímto výkladem. Právě tento velmi přesný zákaz je totiž sám o sobě známkou toho, že unijní normotvůrce usiloval o zajištění toho, aby byla zakázána pouze úmyslná jednání, jak upřesňuje čl. 1 odst. 2 první věta směrnice 2005/60. Tato podmínka bude sice nutně splněna v případě, kdy je pachatelem jedna a tatáž osoba, nicméně je užitečné mít ji na paměti v případě, že jsou tyto dva trestné činy – a sice predikativní trestný čin a trestný čin praní peněz – spáchány dvěma odlišnými osobami. Mimochodem ještě poukazují na skutečnost, že unijní normotvůrce považoval za vhodné ponechat toto upřesnění v čl. 1 odst. 3 písm. a) směrnice 2015/849 a v čl. 3 odst. 1 písm. a) směrnice 2018/1673, přestože podle druhé uvedené směrnice jsou členské státy poprvé výslovně povinny zavést trestný čin praní vlastních peněz.

43. Zadržet kriminalizace samopraní je rovněž v souladu s cíli směrnice 2005/60. Jak již totiž bylo uvedeno, tato směrnice je založena zejména na článku 95 ES (nyní článku 114 SFEU), který se týká řádného fungování vnitřního trhu. To lze snadno vysvětlit tím, že praní peněz může narušit finanční trhy a hospodářskou soutěž¹³. V tomto kontextu lze samopraní skutečně považovat za nekalosoutěžní jednání a jeho kriminalizace může chránit fungování vnitřního trhu¹⁴. Opakují tedy, že Rumunsko v zásadě mohlo takový trestný čin ve svém vnitrostátním právu zakotvit.

44. Zatřetí je nutno podotknout, že směrnice 2005/60 byla přijata v určitém mezinárodním kontextu, a to proto, aby doporučení Finančního akčního výboru (FATF), který je nejpřednějším mezinárodním orgánem činným v boji proti praní peněz, byla v Evropské unii uplatňována jako závazná¹⁵. Jak výslovně uvádí bod 5 odůvodnění směrnice 2005/60, „v roce 2003 byla doporučení FATF podstatně zrevidována a rozšířena [a tato směrnice by měla být] v souladu s uvedenými novými mezinárodními normami“.

45. Nicméně podle prvního z těchto doporučení FATF země *mohou* stanovit, že trestný čin praní peněz se nepoužije na osoby, které spáchaly predikativní trestný čin, pokud to vyžadují základní zásady jejich vnitrostátního práva. S ohledem na formulaci této možnosti je potřeba případ, kdy

¹² V tomto smyslu viz rozsudek ze dne 10. března 2016, Safe Interenvios (C-235/14, EU:C:2016:154, bod 78).

¹³ V tomto smyslu viz Hyttinen, T., „A European Money Laundering Curiosity: Self-Laundering in Finland“, sv. 8, *EuCLR*, Nomos, 2018, s. 268 až 293, zejm. s. 273.

¹⁴ K této otázce viz Maugeri, A.-M., „Self-laundering of the proceeds of tax evasion in comparative law: Between effectiveness and safeguards“, sv. 9(1), *New Journal of European Criminal Law*, SAGE Journals, 2018, s. 83 až 108, zejm. s. 84 a odkazy v poznámce pod čarou 5.

¹⁵ V tomto smyslu viz rozsudek ze dne 25. dubna 2013, Jyske Bank Gibraltar (C-212/11, EU:C:2013:270, bod 46), a bod 5 odůvodnění směrnice 2005/60.

samopraní kriminalizováno není, považovat za výjimku. Za těchto okolností musí být neexistence výslovné specifikace zákazu samopraní – jako je tomu ve směrnici 2005/60 – považována za (implicitní) povolení takové jednání kriminalizovat¹⁶.

46. Kromě toho nelze v tomto mezinárodním kontextu opomíjet ani Štrasburskou úmluvu, která byla do unijního právního řádu provedena rámcovým rozhodnutím Rady 2001/500/SVV. V tomto ohledu lze uvést, že čl. 6 odst. 1 písm. a) Štrasburské úmluvy je koncipován podobně jako čl. 1 odst. 2 písm. a) směrnice 2005/60 a že – jak stanoví doporučení FATF – čl. 6 odst. 2 písm. b) Štrasburské úmluvy nezakazuje kriminalizaci samopraní, ale naopak uvádí, že *může* být stanoveno, že trestné činy uvedené v čl. 6 odst. 1 této Úmluvy se nevztahují na pachatele predikativního trestného činu¹⁷. Článek 1 rámcového rozhodnutí Rady 2001/500/SVV však výslovně stanoví, že členské státy přijmou nezbytná opatření, aby nebyly činěny ani zachovávány žádné výhrady k článku 6 Štrasburské úmluvy, pokud se jedná o závažné trestné činy.

47. S ohledem na výše uvedené úvahy tedy dospívám k závěru, že s přihlédnutím ke znění čl. 1 odst. 2 písm. a) směrnice 2005/60, cíli sledovanému touto směrnicí i mezinárodnímu a legislativnímu kontextu, v němž je tato směrnice zakotvena, musí být čl. 1 odst. 2 písm. a) směrnice 2005/60 vykládán v tom smyslu, že nebrání přijetí vnitrostátní právní úpravy, podle které může být osoba, která se dopustila predikativního trestného činu, rovněž odsouzena za praní peněz odvozené z tohoto predikativního trestného činu.

48. Vzhledem ke znění článku 1 směrnice 2005/60 uvádím, že ačkoli se v konečném důsledku jedná o záležitost příslušející členským státům, nevidím důvod, proč by si členský stát nemohl zvolit možnost provedení povinnosti stanovené tímto ustanovením prostřednictvím vnitrostátního práva upravujícího trestné činy tohoto druhu.

49. V tomto okamžiku však ještě zbývá vyřešit otázku, zda není tento výklad v rozporu se zásadou *ne bis in idem*, jak tvrdí zejména předkládající soud.

3. Posouzení problematiky zásady *ne bis in idem*

50. Je nesporné, že zákon č. 656/2002 o předcházení a zamezení praní peněz provádí do rumunského práva směrnici 2005/60. Konkrétně čl. 29 odst. 1 tohoto zákona představuje provedení čl. 1 odst. 1 a 2 směrnice 2005/60, a tudíž unijního práva ve smyslu čl. 51 odst. 1 Listiny základních práv Evropské unie (dále jen „Listina“). Rumunské právo tak musí respektovat základní právo zaručené článkem 50 Listiny, který stanoví, že „[n]ikdo nesmí být stíhán nebo potrestán v trestním řízení za čin, za který již byl v Unii osvobozen nebo odsouzen konečným trestním rozsudkem podle zákona“¹⁸.

51. Jak jasně uvedl Soudní dvůr, ze samotného znění článku 50 Listiny vyplývá, že zakazuje stíhat či potrestat v trestním řízení více než jednou za téže protiprávní jednání tutéž osobu. Podle judikatury Soudního dvora je kritériem relevantním pro posouzení existence téhož protiprávního

¹⁶ V tomto smyslu viz Hyttinen, T., „A European Money Laundering Curiosity: Self-Laundering in Finland“, sv. 8, *EuCLR*, 2018, s. 268 až 293, zejm. s. 277.

¹⁷ Stejná úprava byla zakotvena v čl. 9 odst. 1 a 2 Varšavské úmluvy v roce 2005.

¹⁸ V tomto smyslu viz rozsudek ze dne 20. března 2018, Menci (C-524/15, EU:C:2018:197, bod 21).

jednání kritérium totožnosti skutkových okolností chápaných jako soubor skutkových okolností, které jsou vzájemně neoddělitelně spojeny, které vedly ke zproštění obžaloby nebo ke konečnému odsouzení dotyčné osoby¹⁹.

52. V případě kriminalizace praní peněz se však nedomnívám, že jsou skutek zakládající trestný čin praní peněz, jak je zakotven v čl. 1 odst. 2 písm. a) směrnice 2005/60, a skutková okolnost zakládající predikativní trestný čin – který je jeho výchozí podmínkou – totožné ve smyslu uvedeném v předchozím bodě, tedy že jsou „v podstatě totožným skutkem“²⁰. Od okamžiku, kdy se skutky, které naplňují znaky trestného činu, liší, přestože jsou spáchány jednou jedinou osobou na jediném předmětu nebo z jediného předmětu, totiž nic nebrání tomu, aby byly stíhány samostatně²¹.

53. Zatímco pouhé držení nebo užívání majetku pocházejícího z trestné činnosti je uvedeno v čl. 1 odst. 2 písm. c) směrnice 2005/60, praní peněz ve smyslu písmen a) a b) tohoto ustanovení se týká přeměny nebo převodu majetku za účelem zatajení nebo zakrytí jeho nezákonného původu a zatajení nebo zakrytí skutečné povahy, zdroje, umístění, nakládání, pohybu, práv k majetku nebo jeho vlastnictví. Pokud jde o čl. 1 odst. 2 písm. a) a b) směrnice 2005/60, činnost spočívající v praní peněz tak skutečně zahrnuje přeměnu a převod nezákonně nabytého majetku, jakož i jeho zatajení a zakrytí prostřednictvím finančního systému. Tyto činnosti jako takové tedy jasně představují další trestný čin, který lze odlišit od predikativního trestného činu a který navíc způsobuje další nebo jiný druh škody, než která již byla způsobena predikativním trestným činem.

54. To lze dobře ilustrovat na příkladu zkrácení daně. Jeden trestný čin může být spáchán protiprávním zatajením zdanitelného příjmu. Další – a především odlišný – trestný čin může být spáchán, pokud se tentýž daňový poplatník pokusí o zlegalizování výnosu z tohoto trestného činu prostřednictvím finančního systému.

55. To navíc představuje onu restriktivní volbu provedenou unijním normotvůrcem ve vztahu ke kriminalizaci samopraní. Lze totiž stručně podotknout, že i když pouhé nabytí, držení nebo užívání majetku pocházejícího z trestné činnosti musí být nyní potrestáno jako trestný čin podle čl. 3 odst. 1 písm. c) směrnice 2018/1673, jsou takové skutky vyloučeny z povinnosti kriminalizace samopraní zakotvené v čl. 3 odst. 5 téže směrnice²².

56. S ohledem na výše uvedené úvahy proto potvrzuji závěr, že čl. 1 odst. 2 písm. a) směrnice 2005/60 musí být vykládán v tom smyslu, že nebrání tomu, aby osoba, která se dopustila jednání zakládajícího trestný čin praní peněz, byla totožná s osobou, která se dopustila predikativního trestného činu, přičemž tento závěr neporušuje zásadu *ne bis in idem*.

¹⁹ V tomto smyslu viz rozsudek ze dne 20. března 2018, Menci (C-524/15, EU:C:2018:197, body 34 a 35).

²⁰ Vlastní překlad (v původním znění „un fait en substance le même“). Viz Michiels, O., „Le cumul de sanctions: le principe *non bis in idem* à l'aune de la jurisprudence de la Cour de justice et de la Cour européenne des droits de l'homme“, in *L'Europe au présent! Liber amicorum Melchior Wathelet*, Bruylant, 2018, s. 555 až 578, zejm. s. 565.

²¹ V tomto smyslu viz Beaussonie, G., „Quelques observations à partir de (et non sur) l'auto-blanchiment“, N°4, *Actualité Juridique Pénale*, 2016, s. 192.

²² Viz též bod 11 odůvodnění směrnice 2018/1673 a vysvětlení k článku 3 návrhu směrnice Evropského parlamentu a Rady o boji proti praní peněz trestním právem [COM(2016) 826 final].

VI. Závěry

57. S ohledem na výše uvedené úvahy proto navrhuji, aby Soudní dvůr na předběžnou otázku položenou Curtea de Apel Braşov (odvolací soud v Braşově, Rumunsko) odpověděl následovně:

„Článek 1 odst. 2 písm. a) směrnice Evropského parlamentu a Rady 2005/60/ES ze dne 26. října 2005 o předcházení zneužití finančního systému k praní peněz a financování terorismu musí být vykládán v tom smyslu, že nebrání vnitrostátní právní úpravě, jež stanoví, že osoba, která se dopustí skutku, který představuje trestný čin praní peněz, může být totožná s osobou, která spáchá predikativní trestný čin.“